

Svar på initiativärende Ta fram regional handlingsplan för SRHR-området

Ordförandens förslag

1. Hälsö- och sjukvårdsnämnden anser att initiativärendet är besvarat med redovisningen i ärendet.

Sammanfattning

Peter Ahlbom (V) har i ett initiativärende till hälsö- och sjukvårdsnämnden föreslagit att den regionala SRHR-plattformen *Ett starkt arbete med sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter i Region Skåne* kompletteras med en regional handlingsplan där målgruppers behov utpekas och där civilsamhället ges möjlighet att delta till uppfyllnad av fastställda mål för dessa grupper.

I ärendet finns följande dokument:

1. Beslutsförslag 2023-08-10
2. Initiativärende 2023-06-22

Beskrivning av ärendet och skälen för förslaget

Bakgrund

Region Skånes senaste strategi för sexuell och reproduktiv hälsa sträckte sig över perioden 2011 – 2015, förlängdes till 2016 och fokuserade främst på hiv/aidsprevention. Strategin innehöll inte det ”R” som står för rättigheter i SRHR begreppet. Efter 2015 antogs ingen ny strategi då man inväntade Folkhälsomyndighetens (FHM) nationella strategi.

En nationell strategi för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter

Den nationella strategin lanserades i oktober 2020 och hade en bredare ansats utifrån den internationella definitionen av SRHR som även inkluderar mänskliga rättigheter (SRHR = sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter).

Det övergripande målet i strategin är en god, jämlik och jämställd sexuell och reproduktiv hälsa i hela befolkningen. Det övergripande målet är nedbrutet i fyra delmål. Delmålen är långsiktiga, av visionär karaktär och ömsesidigt beroende

av varandra. Strategin innehåller även sju insatsområden som gemensamt ska uppfylla samtliga delmål.

I strategin anges prioriterade grupper vars sexuella och reproduktiva hälsa ofta är sämre än den övriga befolkningens och vars rättigheter oftare försummas. De fem grupper som lyfts är: Personer med bristande socioekonomiska förutsättningar, personer med migrationserfarenhet, personer med funktionsnedsättning, hbtqi-personer samt unga och unga vuxna.

I strategin står att: ”Den nationella SRHR-strategin behöver kompletteras med regionala och kommunala handlingsplaner som konkretiserar prioriteringar, aktiviteter och åtgärder”, något som påpekas i initiativärendet. Det är därav värt att notera att beslutet om att ta fram en nationell handlingsplan ännu inte hade fattats när den nationella strategin skrevs fram. Först i maj 2021 gav regeringen FHM uppdraget att ta fram en nationell handlingsplan för SRHR.

Plattform för Region Skånes arbete i enlighet med nationell strategi för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) (i texten förkortad till ”Plattformen”)

Enligt hälso- och sjukvårdsnämndens beslut 2022-05-05 § 64 ska en plattform för arbetet med sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) inrättas i Region Skåne i syfte att vidareutveckla området för att motsvara behovet i befolkningen. Plattformen i Region Skåne ska komplettera den nationella strategin. I plattformen tydliggörs ansvar och roller i arbetet med SRHR inom hälso- och sjukvården. Vidare anges att Region Skånes arbete med SRHR inom hälso- och sjukvårdsområdet konkret omsätts genom uppdragen till verksamheter i egen regi, i villkor och avtal för vårdval och upphandlingar, överenskommelser med idéburen sektor och särskilda uppdrag som beslutas av nämnder/styrelser etc. Plattformen omfattar det arbete som ligger inom hälso- och sjukvårdens ansvarsområde och Region Skånes arbete för lika rättigheter och lika möjligheter.

Nationell handlingsplan för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) i Sverige

Den 7 juni 2023 publicerades Folkhälsomyndighetens nationella handlingsplan för SRHR. Handlingsplanen stödjer och kompletterar den nationella SRHR-strategin och kraftsamlar arbetet med åtgärder under perioden 2023–2033. I handlingsplanen står det att: ”Strategin och handlingsplanen utgör gemensamt grunden för det fortsatta arbetet på nationell, regional och kommunal nivå”.

Handlingsplanen fungerar som ett vägledande och stödjande verktyg bland annat genom att konkretisera mål och prioriteringar för de kommande fem till tio åren samt bidra till ökad samordning i relation till lokal, regional och nationell nivå inklusive det civila samhället.

De i strategin definierade prioriterade grupperna har i handlingsplanen breddats och utgörs nu av: Personer med svaga socioekonomiska förutsättningar, personer

med erfarenhet av migration och/eller rasism, personer med funktionsnedsättning, hbtqi-personer, unga och unga vuxna samt äldre.

Handlingsplanen innehåller sex prioriterade åtgärdsområden, baserade på de sju insatsområdena i den nationella strategin. Regionerna berörs framför allt av de åtgärdsområden som handlar om att främja en jämlik tillgång till vård, stöd och behandling samt ökad samordning inom SRHR-området.

Nuläge

Arbetet med Plattformen startade upp december 2022 med en koordinerande roll på Enheten för kunskapsstyrning. Genom att utgå från det ramverk som satts enligt den nationella strategins delmål och övergripande mål, lutar sig det regionala arbetet mot den vägledning och de prioriteringar som anges i den nationella handlingsplanen, inom de områden som rör hälso- och sjukvårdens ansvarsområden.

Inledningsvis har en kartläggning av verksamheter som arbetar med SRHR inom eller tillsammans med Region Skåne bedömts vara nödvändig. Att tydliggöra de olika regionala aktörernas roller och ansvarsområden kopplat till de prioriterade grupperna är viktigt för att förstå hur tillgången till vård, stöd och behandling ser ut idag samt för att undersöka vilken samverkan inom SRHR-området som redan finns. Förutom nuläget fokuserar kartläggningen på att identifiera insatser som behövs för att nå den utveckling som är nödvändig inom området och som kan behöva införas i det ordinarie arbetet med budget och verksamhetsplan, villkor och avtal med upphandlade leverantörer, överenskommelser med idéburen sektor samt kunskapsstyrningen m.m.

I kartläggningen ingår Region Skånes egna förvaltningsdrivna verksamhet, inklusive relevanta upphandlade leverantörer och ideella organisationer verksamma inom SRHR-området. Det är således ett pågående arbete att identifiera behov samt att undersöka nuvarande arbetssätts framgångsfaktorer och utmaningar.

Statsbidrag till ideella organisationer verksamma inom hiv, aids och vissa andra smittsamma sjukdomar

Ideella organisationer kan årligen ansöka till Folkhälsomyndigheten om statsbidrag för insatser som syftar till att förebygga spridning eller minska konsekvenserna av hiv/aids eller andra sexuellt överförbara och blodburna sjukdomar. I ansökan ingår redogörelse för hur organisationerna förankrat planerade insatser regionalt eftersom statsbidragen ska komplettera regionala åtgärder. De fyra ideella organisationer som för närvarande får statsbidrag i Skåne är Noaks Ark Mosaik, Posithiva gruppen, RFSU och RFSL och olika former av samverkan med regionen pågår.

En jämlik hälso- och sjukvård för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter

Inom arbetet med SRHR precis som i övrig sjukvård är den genomgående principen i det nationella systemet för kunskapsstyrning att sjukvården ska

använda nationella riktlinjer och rekommendationer när sådana finns. Om arbetet inom ramen för plattformen för SRHR i Region Skåne skulle peka på behov av regionala tillägg till nationella riktlinjer och rekommendationer kan Region Skåne göra sådana tillägg.

Nästa steg

Kartläggningen planeras vara klar i början av 2024. Eftersom det redan framkommit ett behov av stärkt samverkan inom SRHR-området planeras det för ett digitalt samarbetsrum för att smidigt möjliggöra kunskaps spridning och erfarenhetsutbyte. Utbyte av relevanta utbildningar, rapportsläpp och forskning har redan påbörjats och en hemsida för Plattformen är publicerad.

Vid identifierade behov av bristande tillgång till vård, stöd och behandling kan Region Skånes medverkan i det nationella systemet för kunskapsstyrning vara värdefullt utifrån dess breda representation och förankring i klinisk verksamhet via LPO (lokala programområden) och LAG (lokala arbetsgrupper). Utvecklingsområden där kunskapsstyrningen kan ta en viktig roll kan röra insatser kopplade till kompetensutveckling, riktlinjer och uppföljning. I framtida LAG kan vid behov representanter från idéburen sektor ingå tillsammans med medlemmar från hälso- och sjukvård.

Sammanfattningsvis

Den nationella handlingsplanen för SRHR är ett verktyg för vägledning och prioritering för alla aktörer på alla nivåer inklusive civilsamhället. Plattformen har som ambition att utgöra en gemensam grund för strategi och handlingsplan inom SRHR-området på regional nivå för de områden som rör hälso- och sjukvårdens ansvarsområde inklusive de delar där idéburna verksamheter finns med som partner.

Den regionala plattformen innehåller en ansvarsfördelning och arbetet vägleds av den nationella strategin och handlingsplanen och fyller därför det behov av regional handlingsplan som anges i den nationella strategin. Det är mer effektivt att använda befintliga processer, som t ex budget och verksamhetsplan för att omsätta arbetet med SRHR i handling än att ta fram ytterligare dokument med åtgärder inom området. Vidare anges i strategin och handlingsplanen prioriterade målgrupper. Dessa kan vid behov kompletteras med ytterligare grupper på regional nivå. Därmed föreslås hälso- och sjukvårdsnämnden anse att initiativärendet är besvarat.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Ärendet innebär i sig inga ekonomiska konsekvenser.

Juridisk bedömning

Samråd med regionjuristerna har ej bedömts nödvändig.

Miljökonsekvenser

Ärendet i sig innebär inga miljökonsekvenser.

Samverkan med berörda fackliga organisationer

Ingen samverkan/MBL-förhandling har bedömts nödvändig.

Uppföljning

Inom ramen för hälso- och sjukvårdsnämndens tematiska uppföljning ska en samlad redovisning lämnas en gång per mandatperiod till hälso- och sjukvårdsnämnden med en samlad bedömning av utvecklingen inom området utifrån Plattformen. I uppföljningen ska de uppföljningsindikatorer som används av Folkhälsomyndigheten och som är möjliga att redovisa på regional nivå ingå. Befintliga och relevanta regionala indikatorer ska användas.

Nämnder och styrelser redovisar sitt arbete inom ramen för ordinarie uppföljning.

Uppföljning inom området sker inom ordinarie rutiner för uppföljning även i verksamheterna och regionalt på tjänstemannanivå utifrån t ex särskilda uppdrag/beslut eller nationella överenskommelser.

Anna Mannfalk
Ordförande

Pia Lundbom
Hälso- och sjukvårdsdirektör